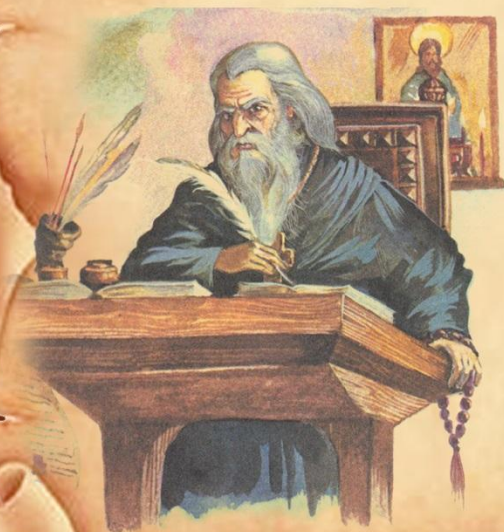

ЛІТЕРАТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОГО О СЕРЕДНЬОВІЧЧ Я

Мета уроку:

навчальна: ознайомити учнів із літературою середньовічної Європи, її хронологічними межами, основними тенденціями розвитку, жанрово-тематичним розмаїттям;

розвивальна: розвивати образне й логічне мислення учнів, навички самостійної роботи, складання опорних схем, уміння виокремлювати головне, робити узагальнення та висновки;

виховна: прищеплювати учням шанобливе ставлення до духовних надбань попередніх поколінь.

Європейське Середньовіччя триває з V ст. по XV ст.

У літературі європейського Середньовіччя визначають три основні етапи:

- 1) раннє (IV ст. по XI ст.) – час панування усної народної творчості;
- 2) зріле (XII ст. по XIII ст.) – час формування писемних літератур, виникнення германських і романських мов, розвиток оригінальних літературних жанрів.
- 3) пізнє (XIV ст. по XV ст.) – період переходу від Середньовіччя до Відродження.

«Королевою» літературного процесу

Середньовіччя була ПІВНІКА

На розвиток літератури й культури Європи в середні віки надзвичайний вплив мало християнство, яке поступово витіснило язичництво й посіло монопольне становище в усіх сферах життя.

Під впливом християнства змінюється світогляд людини Середньовіччя.

Світогляд людини Середньовіччя

- 1) В основі всієї системи цінностей лежить релігійна ідея любові й відданості єдиному Богу. У центрі Всесвіту – Бог.
- 2) Єдине досконале створіння – це Бог. Людина – гріховне, нице створіння, яке приходить у цей тимчасовий світ, аби страждати й стражданнями спокутувати свою грішність, та заслужити собі вічне життя після смерті.
- 3) для середньовічної людини *світ поділявся на дві частини*: земну і духову. *Земний світ* – видимий, ниций, сповнений страждань і випробувань. *Духовний* – небесний, вищий, чистий, вічне потойбічне царство Боже. (Дуалістичне світосприйняття)
- 4) Під впливом християнства змінюються моральні пріоритети. Якщо в античності головною була громадська доблесть, то найвищими

Приблизно до XIII століття в Західній Європі формуються три особливі літературні напрями, що розвивались паралельно: героїчний епос, релігійна (клерикальна) та лицарська літератури. З середини XIII століття в Європі швидко починає розвиватися ще один напрям – міська література.

ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНЬОВІВНІ ЄВРОПИ

Релігійна
(клерикальна, церковна)
література

Релігійна література спочатку створювалася латиною, а починаючи з XI ст. – романськими й германськими мовами.
Жанри: житія святих, видіння, молитви, гімни, полемічні твори на релігійну тематику; театральні жанри – містерії, міраклі, мораліте.

Героїчний
епос

Творцями й виконавцями героїчного епосу були мандрівні співці: жонглери (у Франції), шпільмани (у Німеччині), хуглари (в Іспанії).

Твори: «Пісня про Роланда» (Франція), «Пісня про Нібелунгів» (Німеччина), «Пісня про мого Сіда» (Іспанія).
Лицарська поезія (XI – XII ст.)

Лицарська
(куртуазна)
література

представлена творчістю провансальських поетів – трубадурів (від прованс. *trobar* - знаходити, вишукувати, імпровізувати), які за походженням найчастіше були лицарями. Трубадури у своїх віршах ушляхули військову звитягу й кохання віддалік (платонічне). Створили культ Прекрасної Дами: побожне преклоніння й служіння коханій жінці, оспівування її краси й чеснот.

Жанри: сирвента (пісня на військову тематику), канцона (пісня про любов лицаря до Прекрасної Дами).

Представники: Бертран де Борн, Лжауфне Руїєль та ін.
Лицарський роман (XII – XIII ст.)

Анонімні великі за обсягом епічні твори про пригоди мандрівних лицарів, що подорожують світом і здійснюють численні подвиги заради лицарської звитяги й на честь Дами серця. Одним з найкращих лицарських романів є «Роман про Трістана та Ізольду».

Міська
(світська)
література

Яскравим прикладом міської літератури є життєрадісна й жартівлива лірика вагантів – мандрівних ченців, студентів (від лат. *vagantes* - бродячі люди).
Свої веселі вірші писали переважно латиною.

Лицарська або куртуазна література

Лицарська поезія
(XI – XII ст.)

Лицарський роман
(XII – XIII ст.)

Тематика:

- васальна залежність, служіння сеньйору,
- кохання до прекрасної дами й служіння їй,
- бажанням власної слави;
- заглиблення у внутрішній світ особистості;
- а також теми сатиричної, політичної, дидактичної спрямованості.

Ідеї:

- захист й поширення християнської релігії,
- боротьба проти «невірних»;
- вірність обов'язку;
- уславлення радощів життя;
- співування самоцінності людських почуттів.

Лицарська поезія

Тема поезії:

кохання, суспільно-політичні проблеми, питання мистецтва, світ природи

Провансальські трубадури

(XI – XII ст.)

(від прованс. *trobar* - знаходити, вишукувати, імпровізувати)

Новаторство:

працювали над метрикою, строфікою, римою, мелодією

Жанри:

альба, серена, кансона, сирвента, тенсона, пасторела

Створили культ Прекрасної Дами

Видатні трубадури:

Джауфре Рюдель, Бертран де Борн, Бернарт де Вентадорн, Маркабрю та інші.

Поетичний досвід трубадурів використали поети пізніших часів — А. Данте, Ф.Петрарка, Дж.Боккаччо, Г.Гейне, А.Рембо, О.Блок.

Фольклорні
джерела

Лицарський роман

Античні
джерела

Цикли лицарських романів

Античний
цикл

Про
Олександр
а
(невідомий
автор)

Про Трою
(Бенуа де Сент
Мора)

Про Фіви
(невідомий
автор)

Про Енея
(невідомий
автор)

Візантійськ
ий цикл

Флуар і
Бланшефлор

Бретонський
цикл

Про святий
Грааль

«Персеваль, або
Повість про
Грааль»
(Кретьєн де Труа)

«Парцифаль»
(Вольфрам фон
Ешенбах)

Про Трістана та
Ізольду

Артурівськи
й цикл

Ерек і Еніда
(Кретьєн де Труа)

Івейн
(Кретьєн
де Труа)

Лансело
т
(Кретьєн де
Труа)

Кліжес
(Кретьєн
де Труа)

ГЕРОЇЧНИЙ ЕПОС «ПІСНЯ ПРО РОЛАНДА»

- ✓ Французький героїчний епос «Пісню про Роланда» начебто вперше було виконано в 1106 році Турольдом (ким він був, невідомо.)
- ✓ Записана «Пісня про Роланда» була наприкінці XII ст.
- ✓ В основі «Пісні ...» лежить справжній історичний факт, творчо інтерпретований автором: однорічний похід французького короля Карла у 778 р. до Іспанії, в результаті якого в Ронсенвальській ущелині загинув увесь ар'єргард (останній загін прикриття) французького війська, очолюваний маркграфом Хруотландом.
- ✓ Короткочасний похід фантазією автора перетворюється у семирічну війну франків з маврами. Для свого твору автор поеми використав лише факт походу й загибелі ар'єргарду франків, решта – породження його вигадки.
- ✓ Таке творче переосмислення історичних подій, «неповний» історизм називається квазіісторизм.
- ✓ Героїчна поема складається з трьох частин:

1. Зрада Ганелона.
2. Смерть Роланда.
3. Помста за Роланда.